

Ya?I?I?k ve Ya?lanmaya ?li?kin Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ya?I?I?k ve Ya?lanmaya ?li?kin Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33054>

Öz

Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği (YAYTÖ), Mustafa Otrar tarafından 2016 yılında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, bireylerin yaşlılık kavramına ve yaşlanma sürecine yönelik sahip oldukları tutumları psikometrik açıdan geçerli ve güvenilir bir şekilde belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, 45 maddeden ve dört temel faktörden oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi çalışmaları sonucunda, ölçeğin yapısal bütünlüğü ve ölçtüğü yapıya uygunluğu kanıtlanmıştır. YAYTÖ, özellikle gerontoloji, psikoloji ve sosyoloji alanlarında yaşlanma tutumlarının araştırılmasına hedefleyen çalışmalar için önemli bir araç sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaşlılık tutumu, yaşlanma, gerontoloji, psikometri, ölçek geliştirme, faktör analizi, Mustafa Otrar, Likert ölçeği.

Yazarlar

Mustafa Otrar

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin yaşlılığa ve yaşlanma sürecine yönelik sergiledikleri bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimleri, yani tutumları, sistematik ve nicel bir biçimde ölçmektir. Bu ölçek, Türk kültürüne özgü yaşlılık algıları ve tutumları kapsamlı bir şekilde incelemek üzere geliştirilmiştir.

Geliştirme çalışması, alanyazındaki eksikliği gidermeyi hedeflemiş ve yaşlanmaya ilişkin olumlu veya olumsuz tutumları, dört farklı alt boyutta derinlemesine analiz etme imkanı sunmuştur. Bu sayede, yaş ayrımcılığı (ageism) gibi olguların anlaşılması ve müdahale programlarının geliştirilmesi için bilimsel bir temel oluşturulmuştur.

Yapı

Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği, yaşlanmaya dair tutumu çok boyutlu bir yapı olarak ele almaktadır. Ölçek, toplam 45 madde ile dört ana faktörü ölçmektedir. Bu faktörler, yaşlılığın bireysel kabulünden toplumsal algısına kadar geniş bir spektrumu kapsamaktadır.

Ölçeğin ölçtüğü psikolojik yapı, bireyin kendi yaşlanma deneyimine ve genel olarak yaşlı bireylere karşı geliştirdiği duygusal tepkiler, sosyal beklentiler ve birtakım inançları etrafında şekillenir. Bu dört faktör, yaşlanmanın birey üzerindeki psikososyal etkilerini ayrı ayrı değerlendirmeye olanak tanır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları iki ana bileşene odaklanmıştır: kapsam geçerliği ve yapı geçerliği. Kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla, maddelerin ölçülmek istenen yapıyı ne ölçüde temsil ettiğini belirlemek için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Yapı geçerliğinin belirlenmesinde ise faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda, ölçeğin beklendiği gibi 45 madde ve dört faktörden oluştuğu doğrulanmıştır. Yapı geçerliği bakımında, bu dört faktörün toplam varyansın %57,84'ünü açıkladığı saptanmıştır. Bu oran, ölçeğin yapısal bütünlüğünün ve ölçtüğü kavramı temsil yeteneğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Güvenirlik

Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği'nin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık ve zamana bağlı istikrar (test-tekrar test güvenilirliği) yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı olarak Cronbach's alpha değeri incelenmiştir.

Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach's alpha iç tutarlılık katsayısı oldukça yüksek bulunmuştur (.97). Alt boyutlar için bu katsayılar ise 0.90 ile 0.93 arasında değişmektedir, bu da her bir alt boyutun kendi içinde yüksek düzeyde tutarlı olduğunu işaret eder. Ayrıca, ölçeğin toplam puanı için test-tekrar test güvenilirliği katsayısı $r=.89$ ($p<.001$) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin zaman içinde tutarlı ve kararlı ölçümler sağladığını kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirme sürecinde, yapı geçerliğini belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Analiz, Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği'nin 45 maddeden oluşan ve dört temel boyutta toplanan bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Dört faktörlü bu yapı, yaşlanmaya dair tutumun farklı yönlerini temsil etmektedir ve açıklanan toplam varyans miktarının %57,84 olması, ölçeğin maddeleri arasındaki ilişkilerin ve faktör yüklerinin güçlü olduğunu göstermektedir. Faktörler ve kapsamları temaları şunlardır: Yaşlılık Kabullenme Zorluğu, Sosyal Yaprıma Algısı, Yaşama Baş Etme Zorluğu ve Olumsuz Değerlendirme.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetişkinler, genel popülasyon

Age Group: Belirtilmemiş (Genellikle yetişkin örneklem üzerinde uygulanmıştır)

Population Details: Ölçek, Türk kültürü bağlamında yaşlılık tutumlarını ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Test Methodology: Ölçek 5'li Likert tipi derecelendirme kullanır:

1 = Hiç katılmıyorum

2 = Katılmıyorum

3 = Kararsızım

4 = Katılıyorum

5 = Tamamen katılıyorum

Anahtar Kelimeler

Tutum ölçeği, yaşlılık, yaşlanma, güvenirlilik, geçerlik, psikometrik özellikler, sosyal psikoloji, gerontoloji.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Sağlanan kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: motrar@marmara.edu.tr (Mustafa Otrar)

Correspondence Address: Marmara Üniversitesi.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Mustafa Otrar tarafından 2016 yılında geliştirilmiş ve yayınlanmıştır. Akademik amaçlar için yazarın makalesine atıf yapılması gerekmektedir. Ticari veya geniş çaplı uygulamalar için yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Yazar ile iletişimi kurmak için kullanılan e-posta adresi: motrar@marmara.edu.tr.

Kaynaklar

Otrar, M. (2016). Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Tutum Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. **Sosyoloji Dergisi**, 36(2), 527-550. DOI 10.16917/iusosyoloji.292680.

Ölçeğin orijinal PDF dökümanına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:
[yaslilik-ve-yaslanmaya-iliskin-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Yaşadığı ve Yaşanmaya İlişkin Tutum Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek 45 madde ve dört faktörden oluşmaktadır.

Yaşadığı Kabullenme Zorluğu: 'Yaşanıyor olmak' düşüncesi son derece rahatsızlık verici.

Sosyal Yabancılaşma Algısı: Yaşadığı için insanın sosyal hayatları azalır.

Yaşamla Baş Etme Zorluğu: Yaşadığı için yaşam sorunları ile başa çıkma zorlaşır.

Olumsuz Etki: Yaşadığı için insanlar daha gevezeler olur.

ARABPSYCHOLOGY.COM